

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURETTİN POLAT BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/9053
Karar Tarihi : 7/7/2015

Başkan : Alparslan ALTAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Raportör : Yunus HEPER
Başvurucu : Nurettin POLAT
Vekili : Av. Adnan ŞEKER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir siyasetçinin konuşmalarında sarf ettiği sözler nedeniyle başvurunun şeref ve itibarının korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiaları hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 16/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 13/4/2015 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 22/12/2013, 25/12/2013 ve 14/1/2013 tarihlerinde yaptığı konuşmaları ile ilgili olarak 20/1/2014 tarihinde Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesine manevi tazminat davası açmıştır. İlk Derece Mahkemesi başvurunun dava dilekçesindeki beyanlarını şu şekilde özetlemiştir:

"...davalının Türkiye Cumhuriyet Başbakanı olup, İstanbul C.Başsavcılığı tarafından yürütülmekte olan ve kamuoyunda 17 Aralık operasyonu olarak bilinen

bir soruşturma kapsamında bazı Bakanların 1. derece yakınlarının ve üst düzey devlet görevlilerinin tutuklanması ile sonuçlanan ve halen soruşturması devam eden işlemler sonrası soruşturmaların ve adli işlemlerin kendisine yapılan bir operasyon olduğunu dile getirdiğini ve yapılanları kamuoyunda Gülen Grubu, Gülen Cemaati, Cemaat, Camia olarak bilinen insanların neden olduğunu ileri sürerek açıkça hedef aldığını, davalının birçok konuşmasında isim vermeden bu grubu hedef aldığını, söylemlerinde grup mensuplarını itham ettiğini, davalı tarafça müvekkilinin kişilik haklarının ağır şekilde ihlal edildiğini, cemaat mensupları ile ilgili olarak inlerine gireceğiz, takıyyci, kokuşmuş, çürümüş, sinsi virüs, gözü dönmüş bir gizli örgüt, haşhaşiler gibi ifadelerin kullanıldığını, söylenen sözlerin kamuoyu tarafından cemaate ve mensuplarına karşı söylendiğinin açıkça anlaşılmakta olduğunu ve halk nazarında küçük düşürüldüğünü ileri sürerek, 1.000,00 TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.”

6. İlk Derece Mahkemesi davalının beyanlarını ise şu şekilde özetlemiştir:

“...açılan davanın hukuki mesnetten yoksun olduğunu, müvekkili tarafından yapılan konuşmalarda söylenen sözlerin ne doğrudan ne de dolaylı olarak davacının bizzat şahsına, kişiliğine yönelik sözler olmayıp, ifadelerinde matufiyetin varlığından söz edilemeyeceğini, davacının aktif husumet ehliyetinin bulunmadığını, davacının mensubu olduğunu belirttiği yapının somut, hukuki, yasal bir yapı olmadığını, herhangi bir kaydı ya da mensubu bulunmayan bir yapıdan dolayı hak talep edilmesinde hukuka uyarlılığın bulunamayacağını, yansıma yoluyla kişilik haklarının ihlalinin söz konusu olamayacağını, kaldı ki ifadelerin görünen gerçekliğe uygun olup, kamu yararının bulunduğunu, öz ile biçim arasındaki dengenin muhafaza edildiğini belirterek, davanın reddine karar verilmesini dilemiştir.”

7. İlk Derece Mahkemesi, 15/5/2014 tarihli kararı ile davayı reddetmiştir. Mahkeme kararı kesin olarak vermiştir. İlk Derece Mahkemesinin gerekçesi şöyledir:

“...her ne kadar davacı tarafından davalı aleyhine 17 Aralık Operasyonu olarak bilinen soruşturma kapsamında davalının, davacının mensubu olduğunu belirttiği Gülen Grubu, Gülen Cemaati, Cemaat ve Camia olarak bilinen cemaat ile ilgili olarak 22.12.2013, 25.12.2013, 14.01.2013 tarihli konuşmaları ile davacının ve camia mensuplarının kişilik haklarına saldırıda bulunduğu ileri sürülerek manevi tazminat talebinde bulunulmuş ise de; davalı tarafın konuşmalarının 17 Aralık Operasyonu ile ilgili olduğu ve davacının mensubu olduğunu belirttiği cemaatin tutum ve davranışlarının eleştirildiği, konuşmalarda söylenen ifadelerin her hangi bir bireyi işaret eden, muhatap gösteren veya belirli, müşahhas bir kişiye yöneltilmiş sözler olmadığı ve her hangi bir kişi ismi kullanılmadığı, ifadelerin doğrudan veya dolaylı olarak davacının şahsına yönelik bulunmadığı, ...manevi tazminatın koşullarından olan matufiyetin gerçekleşmediği... sabit olmakla, davanın reddine karar verilmesi yönünde Mahkememizde tam ve sağlam bir vicdani kanaat hasul olmuş[tur].”

8. Başvurucu nihai kararı 15/5/2014 tarihli duruşmada öğrenmiş, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru 16/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

9. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" başlıklı 49. maddesinin şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

10. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 3/6/2009 tarihli ve E. 2009/4-151, K. 2009/241 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacılar, davaya konu ... Gazetesi'nin 22 Ekim 2004 tarihli nüshasında davalı S.K. tarafından kaleme alınan 'Konuşturana, dinleyene yazıklar olsun!' başlıklı yazıda kişilik haklarına saldırıda bulunulduğunu belirterek tazminat isteminde bulunmuşlardır.

Davalılar, haberin eleştiri niteliğinde ve esprili bir dille kaleme alındığını, güncel ve kamu yararı bulunduğunu, davacılara yönelik matufiyetin bulunmadığını belirterek davanın reddini savunmuşlardır.

Mahkemece, davalı tarafından yazılan yazının kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu gerekçesiyle istemin kısmen kabulüne karar verilmiştir.

...

Davaya konu yazının bütünü incelendiğinde makalenin yayınlandığı günlerde güncelliği olan ve kamuoyunda çok tartışılan "Azınlık Raporu" nun içeriğine eleştiri getirilmektedir. Yazının birinci bölümünde genel olarak Türk aydınının yaşadığı dönüşüm ve ulusal konularda sergilenen yaklaşım sert bir dille eleştirilmekte, davacı B.O.'a yönelik ikinci bölümde ise; davacılar tarafından hazırlanan "Azınlık Raporu"nda yer alan düşünceler ve davacıların önerileri eleştirilerek bu rapora yönelik kanaat açıklaması yapılmaktadır. Son bölümde yer alan ifadelerin ise davacılara yönelik olmayıp başka kişilere yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölüm bakımından matufiyet unsurunun gerçekleştiği söylenemez. Yazının tamamı incelendiğinde, davacıların kişilik haklarına saldırı amacının bulunmadığı, azınlık raporuna yönelik düşünce açıklaması niteliği taşıdığı, eleştiri sınırının aşılmadığı görülmektedir. Şu durumda tazminat isteminin tümünden reddine karar vermek gerekirken, yerinde görülmeyen gerekçeyle kısmen kabul edilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

...

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'na da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır."

11. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 20/9/2011 tarihli ve E.2011/10191, K.2011/10603 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

...Ancak, davacı taraf davaya konu ... isimli romanda, oturduğu evin konumu, evin alt katında bulunan bakkal ve terziyle babasının adı ve yaşadığı bir kısım olayların anlatıldığını, kendisinin kullandığı (Mişon) müstear adın romanda aynen yer aldığını, romanda kendisinin cinsel yaşantısına dair yanlış bilgiler verildiğini, paranoyak, şiddet yanlısı ve cinsel sapmaları olan biri gibi tanıtıldığını, bunun kişilik haklarına tecavüz olduğunu da ileri sürmüş, davacı tanıkları da romanda bahsedilen kişinin davacı olduğunu, ona ait özel bilgilerin açıklandığını beyan etmişlerdir.

Bu durumda, davaya konu romanı okuyan ve davacıyı tanıyan kişilerin romanda Mişon olarak adı geçen kişinin davacı olduğu kanaatine vardıkları göz önüne alındığında matufiyet unsurunun gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Bu itibarla, mahkemece, bu hususlar gözetilerek, romanda bahsedilen kişinin davacıyla ilgisinin bulunduğu kabulüyle romanda yazılan hususların davacının kişilik haklarına saldırı olup olmadığı belirlenerek, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 7/7/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurusunun 16/6/2014 tarihli ve 2014/9053 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu,

i. Kamuoyunda “hizmet hareketi”, “cemaat” ve “camia” olarak bilinen sivil toplum organizasyonunun mensubu olduğunu, çevresinde de bu topluluğa aidiyeti ile tanındığını, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın, mensubu olduğu topluluğu küçük düşürücü beyanlarda bulunduğunu, topluluk bireylerini suçlu ilan ettiğini ve düşüncelerinden dolayı kınadığını,

ii. Açtığı manevi tazminat davasında İlk Derece Mahkemesinin delillerini sunma fırsatı vermeden davayı reddettiğini, manevi kişiliğine hakaret edildiğini, düşünce ve kanaatlerinden dolayı küçük düşürüldüğünü, bu konuda etkin bir soruşturma yapılmadığını,

iii. Anayasa’nın 2. maddesinde tanımlanan hukuk devleti ilkesi, 24. maddesinde tanımlanan din ve vicdan özgürlüğü, 25. maddesinde tanımlanan düşünce ve kanaat özgürlüğü ile 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; maddi ve manevi zararının giderilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu İlk Derece Mahkemesinin etkin bir yargılama yapmadığından dolayı Anayasa’nın 2. ve 36. maddelerinin; düşünce ve kanaatlerinden dolayı küçük düşürülmesi nedeniyle Anayasa’nın 25. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu şikâyetlerinin özü, açtığı tazminat davasının reddine karar verilmesi ile devletin, kendisinin şeref ve itibarına saygıyı etkili bir şekilde sağlamaya yönelik tedbirleri almadığı iddiasıdır. Bu itibarla söz konusu şikâyetin Anayasa’nın 17. maddesi bağlamında incelenmesi gerekmektedir.

15. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup, anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre; bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu önkoşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalden dolayı, başvurucunun "güncel bir hakkının ihlal edilmesi", bu ihalden dolayı kişinin "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin "mağdur" olduğunu ileri sürmesi gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kastedildiğini pek çok kararında belirtmiştir (bkz. *Brumarescu/Romanya* [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50).

17. Somut olayda çözümlenmesi gereken öncelikli mesele başvurucunun, Cemaate yönelik olarak, davalının söylediğini iddia ettiği "inlerine gireceğiz, takiyyeci, kokuşmuş, çürümüş, sinsî virüs, gözü dönmüş bir gizli örgüt, haşhaşiler" sözlerinden dolayı başvurucunun "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olup olmadığının belirlenmesidir.

18. Başvurucu, davalının "paralel yapı" ile mücadele adı altında kendisinin mensup olduğu Cemaati hedef alan, tahkir içeren ve küçük düşürücü beyanlarda bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucu, kendisinin Cemaate "aidiyet hissi ile bağlı olduğunu", Cemaat mensubu olduğunun çevresi tarafından bilindiğini, kişilik haklarına yönelik müdahale nedeniyle açtığı manevi tazminat davasının reddedilmesinin Anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, davalının doğrudan Cemaati hedef alan sözlerinin dolayısıyla kendisini de hedef aldığı iddia etmektedir. Buna karşın İlk Derece Mahkemesi, davalının sözlerinin 17 Aralık soruşturma sürecindeki gelişmelere yönelik değerlendirmeler olduğunu, davalının sözlerinin herhangi bir bireye yöneltilmediğini ve doğrudan başvurucuyu hedef aldığı sabit olmadığını belirtmiş ve "matufiyet şartının" gerçekleşmediği gerekçesi ile manevi tazminat davasını reddetmiştir.

19. Doktrinde ve Yargıtay içtihatlarında matufiyet, bir haksız eylemin yöneldiği kişinin kimliğinin açıkça belli edilmediği halde, eylemin bu kişiyle ilgili olup olmadığına ilişkin bir kavram olarak tanımlanmıştır. Haksız eylemlerde matufiyet, "eylemle kişi arasında irtibat sağlama, bunları ilişkilendirme; eylemin kimi hedeflediğini belirleme"dir.

20. Matufiyette sorun haksız eylemden dolayı kişinin zarar görüp görmemesi değildir. Haksız eylem bir kişiye yönelmiştir. Fakat kişinin kimliği açıkça verilmemiş, kimliği ele verecek başka açıklamalar yapılmıştır. Bu nedenle haksız eylem nedeniyle bu kişiye karşı sorumluluk doğup doğmayacağı belirsizdir. Kimlik belirgin olarak açıklanmamasına rağmen eylemin o kişiyi kastettiği ya da tarif ettiği anlaşılıyorsa o kişi eylemin doğrudan mağduru yani eylemden doğrudan zarar gören kişidir. O halde matufiyette sorun bu kişinin zarara uğramış olup olmaması değil, haksız eylemin bu kişiyi hedef almış olup olmamasıdır.

21. Haksız eylemin kimi hedef aldığı, hedef aldığı kişiyi yeterli bir şekilde ortaya koyup koymadığı sorunu genellikle bir kurula, bir heyete, bir komisyona, bir topluluğa yönelik olan açıklamalarda gündeme gelmektedir. Topluluğa yönelik kişilik hakkına müdahale eden açıklamalarda, topluluğun çevresi belirgin bazı niteliklerle dar tutulur ve yakından nitelendirilirse açıklama bu topluluğun üyeleri açısından matufiyet koşulunu gerçekleştirilebilir ve bu durumda bu topluluğun üyelerinin dava açma hakkına sahip olduğu kabul edilebilir.

22. Bir süredir pek çok siyaset çevresinin, sivil toplum örgütlerinin üyelerinin, medya mensuplarının, iş çevrelerinin, sendikalar başta olmak üzere işçi ve işveren örgütlerinin katıldığı ve büyük oranda gazeteler, basın ve yayın araçları ile sosyal medya üzerinden yapılan tartışmalardan tartışmanın tarafları veya başvuru gibi söz konusu taraflardan birine kendisini yakın hisseden kişiler üzüntüye kapılabilir. Fakat bireylerin üzüntü duymaları, tek başına, söz konusu tartışmaların kamu yararı fonksiyonunu ortadan kaldırmaz.

23. Benzer başvuruların incelenmesi sırasında ilk olarak derece mahkemelerinin, davalının sözlerinin başvuru hedef alıp almadığı yönündeki değerlendirmeleri göz önünde tutulmalıdır. İkinci olarak ise başvuru, başvuruya konu sözlerin mensubu olduğu ve belirgin bazı nitelikleri olan topluluğa yöneldiğini ve kendisinin de eylemden etkilendiğini yeterince belirgin bir şekilde göstermelidir.

24. Somut davada İlk Derece Mahkemesi davalının başvuru hedef almadığına karar vermiştir. Ayrıca davalının açıklamalarında, başvuru mensubu olduğunu ileri sürdüğü topluluğu nitelendirdiği gösterilememiştir. Mevcut davanın koşullarında, başvuru mensubunun, davalının şikâyeteye konu sözlerinden “*kişisel olarak*” ve “*doğrudan*” etkilendiği söylenemez.

25. Açıklanan nedenlerle, başvuru mensubunun mağdur sıfatını taşımadığı anlaşıldığından, başvuru diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğu karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

Başvurunun, “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**, yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına, 7/7/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ